

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ

вул. Богомольця, 10, м. Київ, 01601,
тел. 254-93-33, info@police.gov.ua
Ідентифікаційний код 40108578

Верховна Рада України
Голові Комітету з питань
правоохоронної діяльності
СЕРГІЮ ІОНУШАСУ

На № 04-27/3-2024/112675 від 22.05.2024

Про опрацювання законопроекту

Шановний пане Іонушас!

У Національній поліції України в межах компетенції розглянуто Ваш лист про опрацювання проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» (реєстр. № 11265 від 16.05.2024), унесеного народними депутатами України Павлюком М. В., Неклюдовим В. М. та іншими (далі – законопроект).

За результатами опрацювання законопроекту повідомляємо, що він потребує доопрацювання з огляду на таке.

Метою законопроекту, як зазначено в пояснювальній записці до нього, є «вдосконалення національного законодавства у частині здійснення кримінальних проваджень в умовах воєнного стану, виконання покарань, що унеможливлені внаслідок збройної агресії російської федерації, тимчасової окупації російською федерацією окремих територій України».

Законопроектом передбачається, з-поміж іншого, частину п'яту статті 280 (Підстави та порядок зупинення досудового розслідування після повідомлення особі про підозру) Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) доповнити положенням, відповідно до якого «після зупинення досудового розслідування проведення слідчих (розшукових) дій не допускається, крім тих, які спрямовані на встановлення місцезнаходження підозрюваного, а також дій, спрямованих на відновлення матеріалів кримінального провадження, які в цілому або їх окремі частини були знищені, втрачені внаслідок збройної агресії проти України, тимчасової

НПУ № 76680/01-2024 від 31.05.2024 (341267)

Підписав: Вигівський Іван Михайлович

Сертифікат: 368DC35ECECB2DC10400000045A4010057560400

Дійсний: з 02.10.2023 21:00:00 по 02.10.2025 20:59:59

окупації окремих територій України або знаходяться у володінні незаконних органів (посадових, службових осіб) в порядку визначеному розділом IX-3 цього Кодексу».

Частиною першою статті 5 (Дія Кодексу в часі) КПК України передбачено, що процесуальна дія проводиться, а процесуальне рішення приймається згідно з положеннями КПК України, чинними на момент початку виконання такої дії або прийняття вказаного рішення.

За таких обставин потребує уточнення формулювання «дії, спрямовані на відновлення матеріалів кримінального провадження», яке, на нашу думку, має суб'єктивний характер, що може створити труднощі при застосуванні статті 280 КПК України (у редакції законопроекту) на практиці.

Законопроектом передбачається доповнити КПК України новим розділом IX-3, яким визначити особливості досудового розслідування та судового провадження, здійснення яких унеможливлено внаслідок збройної агресії проти України, тимчасової окупації окремих територій України.

Відповідно до пояснювальної записки до законопроекту в обґрунтування необхідності таких змін покладено те, що в рішенні у справі «Куроченко та Золотухін проти України» Європейський суд з прав людини зазначив: «ситуація другого заявника відрізняється від ситуації заявника в рішенні у справі «Хлебик проти України», оскільки національне законодавство не передбачає жодної процедури звернення із заявою про відновлення втрачених матеріалів справи в ситуаціях, в яких судом не ухвалено вирок, як у справі другого заявника. З цієї причини національні суди ніколи не розглядали суть справи другого заявника і не досліджували можливість відновлення матеріалів справи, навіть з джерел, указаних заявником».

На сьогодні порядок відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження та здійснення спеціального досудового розслідування злочинів окремих категорій визначено розділом VII «Відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження» та статтею 615-1 (Відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження в умовах воєнного стану) КПК України.

Уважаємо, що пропозиція щодо виключення статті 615-1 КПК України з одночасним доповненням цього кодексу новою статтею 638 (Відновлення матеріалів кримінального провадження, які в цілому або їх окремі частини були знищені, втрачені внаслідок збройної агресії проти України, тимчасової окупації окремих територій України або знаходяться у володінні незаконних органів (посадових, службових осіб), яка фактично дублює основні положення статті 615-1 КПК України, є необґрунтованою, оскільки згідно з частиною другою статті 615-1 КПК України втрачені матеріали кримінального провадження підлягають відновленню за рішенням слідчого судді, суду в разі надходження клопотання від прокурора або від слідчого чи дізнавача, погодженого з прокурором, або від сторони захисту чи потерпілого, або за власною ініціативою суду.

У той же час законопроектом у положеннях статті 638 КПК України не передбачено механізму засвідчення з використанням засобів кваліфікованого

електронного підпису копій документів, які надаються на відновлення, що може призвести до зловживань учасниками кримінального провадження.

Для запобігання вказаним зловживанням законодавцем у частині чотирнадцятій статті 615 (Особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану) КПК України передбачено, що копії матеріалів кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких здійснюється в умовах воєнного стану, в обов'язковому порядку зберігаються в електронній формі в дізнавача, слідчого чи прокурора.

У частині другій статті 637 (Особливості забезпечення завдань кримінальних проваджень) КПК України (у редакції законопроекту) визначено, що будь-який акт (рішення, документ), що стосується кримінального провадження або відбування покарання, виданий незаконними органами та/або посадовими чи службовими особами (органи та/або особи, створені, обрані чи призначені в порядку, не передбаченому Конституцією та законами України), є недійсним і не створює правових наслідків. Відомості, зазначені в цих актах (рішеннях, документах), можуть братися судом до уваги в разі наявності інформації, що свідчить про достовірність таких відомостей.

Водночас частина друга статті 637 КПК України законопроекту не кореспондується з положеннями частини третьої статті 9 (Незаконні органи, їх посадові та службові особи) Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», яка допускає дійсність документів, що підтверджують факт народження, смерті, реєстрації, розірвання шлюбу особи на тимчасово окупованій території.

Крім того, використання такого поняття, як «будь-який акт (рішення, документ), що стосується кримінального провадження або відбування покарання», на нашу думку, не відповідає принципу правової визначеності.

Авторами законопроекту пропонується також доповнити КПК України статтею 639, якою встановити порядок зупинення та відновлення досудового розслідування в кримінальних провадженнях, матеріали яких у цілому або їх окремі частини були знищені, утрачені внаслідок збройної агресії проти України, тимчасової окупації окремих територій України або перебувають у володінні незаконних органів (посадових, службових осіб).

Звертаємо увагу на те, що частиною першою цієї статті визначено порядок та результати розгляду прокурором питання щодо відновлення саме матеріалів досудового розслідування, а не підстави і порядок зупинення та відновлення досудового розслідування в кримінальних провадженнях.

Частиною другою статті 639 КПК України (у редакції законопроекту) передбачається можливість зупинення досудового розслідування в кримінальних провадженнях, матеріали яких були в цілому або їх окремі частини знищені, утрачені внаслідок збройної агресії проти України, тимчасової окупації окремих територій України або перебувають у володінні незаконних органів (посадових, службових осіб), якщо виконані слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, проведення яких необхідне та можливе, не забезпечують установлення фактів та обставин, які потрібні для завершення досудового розслідування.

У частині третій цієї статті встановлено підстави, на яких можливе відновлення досудового розслідування, зупиненого відповідно до частини першої. Передбачено також перелік осіб, за клопотанням яких можливе відновлення досудового розслідування.

Зазначаємо, що підстави й порядок зупинення та відновлення досудового розслідування визначено главою 23 «Зупинення досудового розслідування» КПК України.

У статті 280 (Підстави та порядок зупинення досудового розслідування після повідомлення особі про підозру) КПК України міститься вичерпний перелік підстав зупинення досудового розслідування, у тому числі об'єктивних обставин, що унеможливають подальше проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану.

Згідно з частиною другою статті 639 КПК України (у редакції законопроекту), якщо до особи було застосовано запобіжний захід, то в разі зупинення досудового розслідування він підлягає скасуванню, однак законопроектом не передбачено будь-якого порядку його скасування.

Крім того, частиною четвертою статті 639 КПК України (у редакції законопроекту) передбачено, що обрахунок строків досудового розслідування, визначених КПК України, розпочинається з дня відновлення досудового розслідування.

На нашу думку, таке положення не узгоджується з частиною першою статті 219 (Строки досудового розслідування) КПК України, відповідно до якої строк досудового розслідування обчислюється з моменту повідомлення особі про підозру до дня звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотанням про закриття кримінального провадження або до дня ухвалення рішення про закриття кримінального провадження.

Частинною другою статті 642 (Закриття кримінального провадження) КПК України (у редакції законопроекту) визначається, що також можуть бути закриті судом кримінальні провадження, крім кримінальних проваджень щодо особливо тяжкого злочину проти життя чи здоров'я особи або злочину, за який згідно із законом може бути призначено покарання у вигляді довічного позбавлення волі, а також у разі вчинення злочинів проти основ національної безпеки України, передбачених статтями 109–114-2, катування, передбаченого частиною третьою статті 127, проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, визначених у статтях 437–439 і частині першій статті 442 Кримінального кодексу України, у випадку закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, передбачених статтею 49 Кримінального кодексу України.

Указане положення фактично дублює пункт 1-1 частини другої статті 284 (Закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи) КПК України, відповідно до якого кримінальне провадження закривається судом, якщо не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення,

у разі закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, крім випадків учинення особливо тяжкого злочину проти життя чи здоров'я особи або злочину, за який згідно із законом може бути призначено покарання у вигляді довічного позбавлення волі.

З повагою
Голова

Іван ВИГІВСЬКИЙ